

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

ingerendis personis abstinere, sive, ut Florus loquitur, ministerium suum in hoc negotio adjungerent, non autem praeferrent.

V. Perstringit non obscure quod Ludovicus ipse, assensum suum amplificans, tentabat hoc tempore adversus libertatem electionum edicto suo firmatam. Commendabat enim eos qui sibi grati erant, Clericis & populis, ut decreto suo illos eligerent, sicque electorum vota suis literis antevertebat. Exat ejus rei illustre exemplum in vita Friderici Episcopi Trajectensis. Anno quippe MCCXXI. aut circiter, *Kicfridi obitu comperto, per Legatos suos mandavit Trajectensis Ecclesie senioribus ut Fridericum sibi Episcopum deligerent, & electum cum summo honore ad ipsius palatium adducerent, nesciens omnes Trajectenses id ante decessisse quod ipse & primates ejus perciperent.*

VI. Enimvero praeter Flori testimonium, quo docemur consultationem ad Regem missam post electionem, adducenda sunt epistolae Senonensis Ecclesiae ad Iudith Imperatricem, ad Hilduinum Archicapellanium, & Einhardum, apud Sirmondum in appendice ad tomum secundum Concil. formula decima. Vacabat sedes Senonensis ex obitu Hieremiae Episcopi, qui acciderat anno MCCXXVI. die VII. Decembris. Ecclesia licentiam à Ludovico obtinuit eligendi Episcopum è suo clero. Sed electum sibi oblatum Imperator rejecit, concessio tamen beneficio secundae electionis. Alter eligitur, qui repulsus est à Missis Dominicis. Unde Senonensis Ecclesiae Clerici postulant ab Imperatrice ut causa suspendatur donec electum ipsi deducant ad Imperatoris praesentiam, & tunc *discutatur ac probeatur, inquit, si nobis prodesse valeat, & in servitio vestro aptus esse possit, an minus.* Idem suppliciter postulant ab Hilduino Archicapellano, *ut dignationis ejus judicio aut suscipiatur, aut reprobetur.*

Pro jure enim sui muneris ecclesiasticas causas in palatio distringebat Archicapellanus, ut docet Adalardus apud Hincmarum, & inscriptio hujus epistolae ad Hilduinum *saecris negotiis à Deo prelatum.* Ex hujus causae serie discimus electionum formam cum regio assensu duplici conjunctam. Primus datur pro gerenda electione. Secundus pro admittenda electi persona; sic tamen ut repellere possit. Porro inter ceteras causas repulsae canonicae haec quoque civilis erat examini regio subiecta, *si minus aptus esset servitio Regis, ut loquuntur Senonenses.*

VII. Itaque cum ad se traheret electionum summam Ludovicus, prudenter moneatur anno MCCXXIX. à Concilio Parisiensi lib. I. cap. XXI. (quod refertur in Ad-

dir. ad Capitul. lib. I. cap. XXI. I.) ut magnum studium & solertissimam curam adhibeat in bonis rectoribus Ecclesiae constituendis. *Quia si aliter factum fuerit, inquit, & ordo ecclesiasticus suam non habeat dignitatem, & religio Christiana in multis laesactanda detrimenti sui jacturam patietur, & anime vestrae, quod non optamus, periculum generabitur.*

VIII. Neque verò se intra Gallias continuit in exercendo assensu suo, quin potius eum in Italiam quoque protulit, contra morem Caroli magni, qui à negotio electionum episcopatum in regno Longobardorum abstinuerat, ut superius monuimus. Fortasse tamen post adeptum Imperium potestatem illam regiam in Italiae regno Carolus usurpavit, ut colligi posse videtur ex Floro, qui solam Ecclesiam Romanam & subiectas illi Ecclesias, id est, quae pendunt à metropoli Romana, ab interrogatione Principis, id est, ab ejus assensu electionibus praestando immunes esse scribebat anno octingentesimo vigesimo. Obnoxia ergo erant ceterae. Sed quae liberae felicitate fuerant ab ea necessitate in Romana metropoli, factae sunt postea illi obnoxiae à Ludovico Pio. Ille quidem liberam electionem Romani Pontificis reliquit clero & populo edicto suo, quod tamen non pugnat aperte cum assensu regio. Post annum MCCXX. electus Gregorius quartus, *non prius ordinatus est quam Legatus Imperatoris Romani venit, & electionem populi qualis esset examinavit,* ut legitur in annalibus Bertinianis. quod Platina etiam observaverat. Asserta quidem est tandem in libertatem posterioribus seculis Romana Ecclesia. Sed quod in ea tunc inductum est à Ludovico, in ceteris Ecclesiis Italiae, non excepta etiam metropoli Romana & subiectis, locum habuit etiam Lotharij & sequentium Imperatorum temporibus; qui electiones canonicas, quas suo assensu & praesidio juvare tenebantur, potestate sua turbantur, sibi quoque, conniventibus quoque Pontificibus Romanis, vindicarunt, cujus rei testimonia extant apud Gratianum & passim in epistolis Ioannis octavi.

Vide Momi Notat. ad Capitul. pag. 114.

Vide lib. 4. cap. 7. §. 5. & Baluz. j. No. 1. ad Lupum Ferrar. pag. 389. 431. 443.

CAPVT XV.

Synopsis.

I. In Gallis species quaedam electionum servata est. Nam Princeps electionem fieri concedebat. Dein, electione facta, facultates Ecclesiae committebat dispositioni electi, suisque literis ad Metropolitanum & coepiscopus ordinandum transmittibat.

II. Adferuntur verba Hincmari, quibus responderet inepit quorundam sermonibus, qui eligendum illum dicebant quem Rex vellet. At autem, in electione Episcoporum assensionem Regis esse, non autem electionem, que pertinet ad Episcopos.

III. Au præterea Hincmarus Bellovacenses amisisse jus electionis, quoniam tres incongruos elegerant, ab Episcopis postea reprobatis. Vixit autem auctoritate canonis Laodiceni.

IV. Eodem sensu canonem illum explicuerat idem Hincmarus in epistola ad Bellovacenses. Ob electionem indigni, jus eligendi devolvitur ad Metropolitanum.

V. Attamen Rex Ludovicus non cessit monitis Hincmari; sed Odacri electionem pertinaciter propugnari adversus Hincmarum.

VI. Idem Hincmarus aperit docet alibi quidnam Principi competat in electione Episcoporum, consensus videlicet.

VII. Describuntur ritus electionum, prout obtinebant aro Ludovici Pij & Karoli Calvi.

I. SED in Galliis constantia Episcoporum factum est ut species saltem electionum, etsi non vis integra, permaneret; temperata regia auctoritate, & conciliata, quantum fieri potuit, cum jure canonico.

Quænam essent Ecclesiæ & Principis partes in electionibus, post Capitulare Ludovici Pij, juxta illius sententiam eleganter docet synodus congregata anno DCCCLXXXI. apud martyrium sanctæ Macræ, in literis quas per Episcopos transmisit ad Ludovicum III. Regem, cujus verba recitat Hincmarus in epistola duodecima editionis Sirmondi. Sed prius ponenda est species. Vacante Ecclesia Belvacensi, clerus & plebs elegit Fromoldum, insipientem & improbum hominem, quem synodus sibi oblatum repulit. Clerus verò & plebs ejusdem Ecclesiæ in Odonis eo munere indigni personam decreto suo consensit, quam ab ista synodo probari contendebat. Rex Ludovicus non solum consensum suum adhibuerat, sed Odonem quoque suggererat eligendum. Synodus autem veruata Episcoporum jura industric accersit, Metropolitanum & Episcopis provincialibus electionem deberi, consensum verò clero & plebi. Ad Principem duo pertinere. Tum ut electionem fieri petentibus clero & plebi concedat. Tum, electione facta, ut facultates Ecclesiæ, quæ sub illius sunt tuitione, electi dispositioni committat, suisque literis ad Metropolitanum & cœpiscopos ordinandum transmittat. Hæc sunt verba literarum synodi de causa Belvacensi apud Hincmarum: *Vt sicut sacre leges & regule præcipiunt, Archiepiscopis & Episcopis conlimitanciarum diæceson electionem concedere dignemini; ut undecunque, secundum formam regularem electionis, Episcopi talem eligant qui & sanctæ Ecclesiæ utilis, & regno proficius, & vobis si-*

delis ac devotus * cooperator existat; & consentientibus clero ac plebe eum vobis adducant, ut secundum ministerium vestrum res & facultates Ecclesiæ, quas ad defendendum & tuendum Dominus vobis commendavit, sue dispositioni committatis, & cum consensu ac literis vestris eum ad Metropolitanum Episcopum ac cœpiscopos ipsius diæcesos, qui eum ordinare debent, transmittatis, & sic sine scandali macula ad sanctum sacerdotium provehatur.

II. Ceterum responderet Hincmarus inepit quorundam sermonibus, qui eligendum illum dicebant quem Rex vellet: Nam si quod à quibusdam dicitur, ut audiri, quando petitam apud vos electionem conceditis, illum debent Episcopi & clerus ac plebs eligere quem vos vultis & vos jubetis; (quæ non est divina legis electio, sed humane potestatis extorsio) si ita est ut dici à quibusdam audiri, ille malignus spiritus, qui per serpentem primos parentes nostros in paradiso decepit, & inde illos eiecit, per tales adulatorum in aures vestras hæc sibilat; quia hoc in Scripturis tam veteris quam novi Testamenti non continetur, neque in catholicorum dictis, vel sacris canonibus, nec etiam in legibus à Christianis Imperatoribus & Regibus promulgatis hoc scriptum vel decretum invenitur; sed talia dicta infernus evomuit. Mox: Sic enim atavus vester Carolus & abavus Ludovicus Imp. intellexerunt. Et ideo in libro primo Capitularium suorum promulgaverunt scribentes. Adducit caput LXXXIV. cui subjungit decretum Celestini & canonem XLII. Laodicenum; & mox concludit: Attendendum est igitur qualiter hoc imperiale capitulum sacris regulis & antiquorum Imperatorum legibus congruat, ostendens quoniam sicut & leges & regula dicunt, in electione Episcopi assensio Regis sit, non electio, in Episcoporum verò executione sit electio, sicut & ordinatio. Solum assensum tribuit Regi post electionem, ut fecerat Florus.

III. Quoniam verò Rex gratissimum Belvacensi Ecclesiæ Odacrum esse Hincmaro scripserat, respondit iste Belvacenses decidisse à jure electionis, quoniam tres incongruos elegerant ab Episcopis postea reprobatis. Perdidit, inquit, electionem, sicut offensum est illis in synodo, & per sacras regulas, non ulterius illorum, sed Episcoporum esse electionem, quam non præire, sed subsequi, & non se ab ea debere excidere. Et nunc contra regulas & leges, sine Visitatore præsumserunt electionem. Cum ex Laodiceno canone didicissent Episcopi electiones judicio Metropolitanum & provincialium Episcoporum committi, alium verò usum inductum viderent, nempe ut electio prius fieret à clero & à plebe, conabatur synodus apud sanctam Macram, exemplo Cabilonensis Concilij

* Vide lib. 2. Capitular. c. 1. 109. lib. 4. cap. 7. 57.

habiti anno sexcentesimo quinquagesimo, electiones episcopales revocare ad Episcoporum provincialium arbitrium. Ad quos eos maximè impellebat, ni fallor, Græcorum usus, qui canone edito in synodo contra Photium anno DCCC LXX. (cujus acta Latine publicaverat Anastasius) disertè firmatus fuerat. Licet enim illis canonibus nondum uterentur Episcopi Galli, ut factum postea, attamen præjudicio illo majores concipiebant animos ad vindicandam synodo provinciali Episcoporum electionem. Sed cum difficilis esset veteris illius juris plena restitutio, sic interpretatus est Hincmarus canonem illum Laodicenum, ut saltem locum haberet quando clerus & plebs indignum elegerint; quo casu devoluta esset electio ad Metropolitanum & Episcopos.

IV. Eodem sensu canonem hunc explicuerat Hincmarus epistola ad Bellovacenses in formula quarta in appendice tomi secundi Conciliorum Galliarum. *Præscire vos denique volo, inquit, quia si personam à sacris canonibus deviam scienter nobis adduxeritis, non solum ex ea Pontificem non habebitis, verum etiam pro illicita electione, ut contemptores canonum, judicium incurretis. Sed & nostro ac cœpiscoporum nostrorum judicio refutata rationabiliter electione vestra incongrua, talem secundum Laodicenses canones studebimus eligere qui vestris vitiosis voluntatibus non valeat consentire.* Hinc trahi potest origo juris similis quod confirmatum est cap. VII. & XX. De electione, ubi ob electionem indigni jus eligendi devolvitur ad Metropolitanum.

V. Quare quod in fine epistolæ duodecimæ concludit Hincmarus, de casu speciali cleri & populi Belvacensis, qui electionis jure privati erant, intelligendum est: *Conveniant, sicut statutum secundum sacros canones fuit, in synodo, Episcopi, clerus, ac plebs Belvacensis Ecclesie, cum libero consensu vestro, sicut regium ministerium vestrum decet, & juxta legalem ac regularem formam electio exequatur, & ordinatio prosequatur.* Attamen Rex Ludovicus non cessit monitis Hincmari; sed potius auctoritate sua Odacrum elegit; neque se ab hoc proposito discessurum scripsit Hincmaro, donec in synodo universali constata ex suo & regnis fratrum suorum aliter definiatur. Quod epistola sua ad Regem data graviter damnat Hincmarus, ut canonibus & legibus contrarium; & tandem, ut Ecclesie invasorem, excommunicatione plectit.

VI. Pro Carolomanno Rege, qui Ludovico successerat, Hincmarus admonitionem scripsit ad Episcopos, hæcque adnotavit capite quinto: *Qualiter autem consensu Principis terræ, qui res ecclesiasticas divino judicio ad tuen-*

das & defensandas suscepit, electione cleri ac plebis quisque ad ecclesiasticum regimen absque ulla venalitate provehi debeat, & Dominus in evangelio & sacri canones aperite demonstrant, dicente Domino: Qui non intrat per ostium in ovile ovium, ille fur est & latro.

VII. Ceterum non erit inutile modum illum perferutari quem temporibus Ludovici Pij & Caroli Calvi ejus filij sequerentur in electionibus clerus & populus, Episcopi, atque Principes, ut salva esset canonum auctoritas, cum bona Regum gratia. Illud verò non potest certius addisci quàm ex variis epistolis & formulis quas in appendice tomi secundi Conciliorum retulit Sirmodus, quem modum, ex illis collectum, hic contrahemus in pauca.

De obitu Episcopi monendus erat Metropolitanus à clero & à populo Ecclesie vacantis, ut à Regis clementia liberam ac regularem electionem illis obtinere satageret. Enimvero quoniam Visitator Ecclesie vacanti dandus erat, qui electionis canonicè faciendæ curam susciperet, Metropolitanus, prius admonito Principe, gratum illi Episcopum pro eo munere gerendo delegabat. Visitatori verò per literas suas dabat in mandatis ut ageret cum clero & plebe Ecclesie quatenus, remotis studiis, uno consensu virum aliquem probatum eligerent; forma electio. Form. 1. & 4. nis à canonibus præscripta publicè antea prælecta. Conventus autem ad faciendam electionem constabat non tantum ex Clericis civitatis, sed etiam ex monachis monasteriorum parœciæ five diœceseos, tum etiam ex delegatis à Presbyteris rusticianarum parœciarum, qui Possessorum quoque mandata deferebant, præter eos, laici nobiles (qui Vassalli quoque dicuntur formula quinta) & cives urbis adesse debebant. Visitator verò conventum adloquebatur. Ac primò quidem concessam illi à Principe eligendi potestatem denuntiabat, (ut factum tempore Ludovici Imperatoris docet formula sexta) & dein hortabatur ad opus istud sincerè obeundum. Si vota consensissent in aliquem regularem virum, id est, cujus actus & vita à canonibus non discrepant, tunc urgente Visitatore decretum ab omnibus subscriptum de ejus electione fiebat: quod Visitator per se, aut per literas suas, ad Metropolitanum referebat; adjunctis aliquor è clero & plebe, qui omnium vice testimonium electo ferre possent. Tandem Metropolitanus decretum illud, à se prius probatum, ad Regem mittebat, ejusque consensum expectabat. Quo suscepto, literis suis evocabat cœpiscopos loco & die constituto ad ordinationem celebrandam: ubi fiebat examinatio canonica

ordinandi, juxta formulam undecimam & duodecimam. Ceterum ex formula illa undecima constat consensum regum de persona electi hac conditione temperatum, *si Episcopi eum dignum ad onus episcopale invenire valerent.*

CAPVT XVI.

Synopsis.

I. Consensum regum suis quoque decretis discretè confirmarunt Concilia Galliarum temporibus Caroli Calvi & Lotharij Imp. habita.

II. Dein palatini Clerici à solo Principe designabantur ad episcopatus, absque ulla electione. Quod probatur duobus exemplis.

III. Aliud electionis palatine exemplum habetur apud Lupum Ferrariensem in causa Aeneæ Episcopi Parisiensis.

IV. Sed ex eo Regum usu proficebantur ingentia incommoda. Plerumque enim promovebantur viri rudes atque imperiti & vita inexplorata. Itaque Concilium Valentinum edixit ut si quis à palatio mitteretur, prius diligenter examinaretur, ut sciri posset an episcopatu dignus esset.

V. Quando se Reges continuerunt intra terminos consensus, Pontifices quoque Romani ejus rationem habendam esse existimaverunt.

VI. Non adeo tamen se demittebant Romani Pontifices in hoc electionum negotio quin aliquando sui loci memores essent. Quod probatur auctoritate Joannis octavi, qui Lanfanensis Episcopi institutionem in se traxit, ac tamen consensum à Carolo Crasso suppliciter petiit.

VII. Carolus Crassus quasdam Ecclesias libertate canonica electionum in perpetuum donavit, exempli causa, Genevensis, & Cabilonensem.

VIII. Sub Carolo Simplice, tamen si republica variis moribus concessa fuerit, remansit tamen necessitas assensus regis in electionibus Episcoporum. Probat auctoritate Joannis decimi Papæ.

IX. Continuatæ est hac potestas à sequentibus Regibus; ut ostenditur pluribus exemplis.

X. In initio tertia Regum nostrorum dynastia perseveravit prior illa consuetudo assensus regis.

I. **C**ONSENSUM regum suis quoque decretis discretè confirmarunt Concilia Galliarum temporibus Caroli Calvi & Lotharij Imp. habita. Anno DCCCCLIV. petunt à Carolo patres in synodo apud Theodonis-villam ut viduatis Ecclesiis quantocyus præficiantur Episcopi à Deo dati, & à vobis regulariter designati. Si omisus esset Principis consensus, irrita quidem non erat ordinatio, ut sapienter docuit Florus, attamen discordiæ seminarium erat. Quod ut averteret à capite Vvenilonis Senonensis, qui Rege non merito electum à clero & populo Agium Preshbyterum Aurelianensi Ecclesiæ ordinaverat, Concilium Vernense anno DCCCXLIV. à Carolo postulat, quoniam rei illius alium exitum non videbat, ut ejus

pietas quod à tantis viris actum est, ratum esse permittat.

II. Ceterum non potuit his limitibus coerceri potestas regia; quæ aulicorum cupiditatibus incitata, electiones in aliis conservando, palatinos Clericos à solo Principe designari posse contendebat. Quod aperte docet Vvenilonis & Gerardi Comitum epistola apud Lupum Ferrariensem LXXXI. ad Amulum Archiepiscopum Lugdunensem. Hujus Amuli sedes cum esset in parte regni Lotharij, prolixius à clarissimis illis viris Caroli nomine exorandus fuit ut Bernum Regis propinquum, & ab eo de Consiliariorum suorum consensu electum, in Augustodunensi Ecclesia ordinaret. Quod ut impetrent, addunt non esse novum ut à Rege nobilioribus Ecclesiis ex palatio deligantur antistites: *Idque vestre prudentiæ Dominus noster jussit suggerere, non esse novitium aut temerarium quod ex palatio honorabilioribus maximè Ecclesiis procurat antistites.* His subjungunt concessionem à Zacharia factam Pippino, de qua superius actum. Poterant edictum Clotarij Regis proferre, si fuisset illis obvium; cujus verba de hac specie intelligenda suo loco monuimus. Nec contenti Bernum commendare, eadem quoque ratione Godelsadum, à Rege electum, Cabilonensi Ecclesiæ admoveri petunt: *Godelsadum etiam, quem ex palatio suo more predecessorum Regum majorum suorum, ut ante monstratum est, Cabilonensi Ecclesiæ præfici flagitat idem Rex, in hac Quadragesima non gravemini ordinare.* Quæ petitio locum habuit saltem in Godelsado, qui subscripsit Concilio Suefionensi anno DCCCLIII. sex annis post epistolam illam; quæ data est anno octingentesimo quadragesimo octavo.

III. Aliud electionis palatine exemplum habetur apud eundem Lupum ep. 98. & 99. in Aneæ Parisiensi Episcopo, quem anno DCCCLIII. Carolus elegerat. Sed eum postea clerus quoque Ecclesiæ Parisiensis & fratres cœnobiorum sua quoque electione honestarunt, rogantes literis suis Senonensem Archiepiscopum & provinciam Episcopos ut quantocyus ejus ordinatio perficiatur, ne dilatione divini & regis beneficii torquerentur. Ratio verò est in promptu cur Rex electionem Aneæ sibi assumpsisset: quoniam unus erat è Clericis aulicis, ut colligitur ex epistola Episcoporum ad clerum Ecclesiæ Parisiensis: *Quis enim vel leviter tetigit palatium cui labor Aneæ non innotuit, & fervor in divinis rebus non apparuit?*

IV. Quoniam verò non omnes episcopatus admoti referebant Aneæ istius mo-

Vide Notat. Baluzij ad epist. 81. Lupi Ferrar.